

Toimintaohje vanhemmalle akuuttiin fyysisen väkivallan tilanteeseen alaikäisen liikuntaharrastuksessa

Urheiluharrastuksissa fyysinen kontakti on monessa lajissa sallittua tai jopa olennainen osa peliä. Raja kulkee kuitenkin siinä, onko teko lajin sääntöjen mukaista, suhteessa tilanteeseen oikeasuhtaista ja toista kunnioittavaa – vai kohdistuuko se toiseen tarkoituksella satuttamistarkoituksessa, pilkaten tai vallankäyttönä. Lait ja oikeudet koskevat jokaista samalla myös urheilun ja harrastusten parissa.

Harrastajien välinen fyysinen väkivalta liikuntaharrastuksessa voi käytännössä tarkoittaa monenlaisia tilanteita – osa voi näyttää ulospäin "leikinlaskulta" tai "kovalta peliltä", mutta jos teko aiheuttaa kipua, turvattomuutta, loukkaantumisriskin tai nöyryyttää toista, kyse on väkivallasta.

Esimerkkejä:

- Tahalliset iskut ja potkut: lyöminen, töniminen, potkiminen tai kyynärpäällä iskeminen harjoituksissa tai pelin tiimellyksessä, ilman että se liittyy lajissa sallittuun kontaktiin.
- Liian kovat otteet: esimerkiksi taklaus, repiminen tai puristaminen, joka on selvästi yli sallitun.
- Fyysinen kajoaminen pelitilanteen jälkeen, esimerkiksi kaatuneen pelaajan potkaiseminen tai vastustajan tahallinen satuttaminen pelin ulkopuolella.
- Leikkimielisinä alkaneet, mutta satuttavat teot, kuten esimerkiksi kavereiden kanssa painiminen tai vitsillä läpsiminen, joka muuttuu väkivallaksi (kuristaminen, maahan painaminen, lyöminen tai vääntäminen).

Fyysinen väkivalta ei kuulu mihinkään harrastukseen. Jos todistat akuuttia väkivaltatilannetta tai saat siitä tiedon juuri tapahtuneena, toimi rauhallisesti ja määrätietoisesti. Tavoitteena on ennen kaikkea turvata lasten ja nuorten hyvinvointi, rauhoittaa tilanne ja varmistaa, että apua saadaan tarvittaessa paikalle.

Jos olet epävarma siitä minkälainen fyysinen kontakti ylittää sallitun rajan, selvitä asia tutustumalla seuran turvallisuutta koskeviin ohjeisiin ja lajin sääntöihin. Usein ne löytyvät seurojen verkkosivuilta. Ohjeet sisältävät yleensä tiedot myös siitä, kehen voi ottaa yhteyttä haastavissa tilanteissa. Voit keskustella asiasta myös valmentajan tai seuran muun vastuuhenkilön kanssa.

Havaitessasi väkivaltatilanteen, toimi seuraavasti

1. Pysy rauhallisena ja arvioi tilanne

- Hengitä syvään ja pysähdy hetkeksi – vain rauhallisena pystyt auttamaan.
- Arvioi, onko tilanne yhä käynnissä vai jo ohi.
- Jos tilanne vaatii ja paikalla on muita aikuisia (valmentaja, ohjaaja, vanhempia), pyydä heiltä apua, tai pyydä, että joku muu mahdollinen sivustaseuraaja hakee lisäapua.
- Jos tilanne on ohi, keskity lasten rauhoittamiseen ja avun saamiseen.
- Jos väkivalta jatkuu, tärkeintä on pysäyttää se turvallisesti.
 - Mene tilanteeseen väliin, huomioiden kuitenkin myös oma turvallisuutesi.
 - Puhu rauhallisesti, mutta jämäkästi:
 - “Seis, lopettakaa.”
 - “Ei saa satuttaa toisia.”
 - Ohjaa osapuolet erilleen.
 - Jos tilanne ei rauhoitu tai väkivalta on vakavaa, soita 112.

2. Rauhoita osapuolet

- Kun tilanne on pysähtynyt, puhu rauhallisesti:
 - “Tilanne on nyt ohi. Hengitetään hetki rauhassa.”
- Älä etsi syyllisiä – keskity siihen, että kaikilla on turvallinen olo.
- Tarvittaessa anna aikaa ja tilaa rauhoittua ennen kuin puhut tapahtuneesta.

3. Varmista turvallisuus ja mahdollinen loukkaantuminen

- Tarkista, onko joku satuttanut itsensä tai toisen.
- Jos joku on loukkaantunut, tee ensiapu oman osaamisesi mukaan, tai pyydä ensiaputaitoista apuun.
- Tarvittaessa soita 112 tai vie/järjestä loukkaantunut ensiapuun. Usein pienetkin vammat on hyvä dokumentoida lääkärin vastaanotolla.
- Jos mahdollista, poista muut lapset tilanteesta, jotta ympäristö rauhoittuu.

4. Ota yhteys harrastuksesta vastaavaan henkilöön

- Ilmoita valmentajalle, ohjaajalle tai seuran turvallisuusvastaavalle tapahtuneesta mahdollisimman pian.
- Jos he eivät ole paikalla, ota yhteys seuran johtoon tai hallituksen jäseneseen.
- Kerro selkeästi: mitä tapahtui, missä, ketkä olivat paikalla, ja onko joku loukkaantunut.
- Toimi saamiesi ohjeiden mukaan.
- Seuran tehtävänä on jatkaa asian selvittämistä ja arvioida, miten vastaavat tilanteet voidaan ennaltaehkäistä jatkossa mahdollisimman tehokkaasti.
- Mikäli koet, ettei seura ole ottanut ilmoitustasi vastaan tai seuran sisällä ei ole ollut mahdollista ratkaista tilannetta, voit olla yhteydessä esimerkiksi lajiliiton häirintäyhdyshenkilöön.

5. Kirjaa tapahtunut

Tilanteen jälkeen, kun mieli on rauhoittunut:

- Kirjoita ylös, mitä näit ja kuudit.
- Merkitse päivämäärä, kellonaika, paikka ja osalliset, jos he ovat tiedossa.
- Tämä auttaa myöhemmässä selvittelyssä ja varmistaa, ettei mitään unohdu.

6. Informoi lapsen huoltajia

Jos tilanne koski jonkun muun lasta:

- Sovi lapsen huoltajien informoimisesta seuran vastuuhenkilön kanssa.
- Tarvittaessa voit ilmoittaa tapahtuneesta asianomaisten lasten vanhemmille, jos se on turvallista ja asianmukaista.

Jos oma lapsesi oli osallisena (kokijana tai toista satuttaneena henkilönä):

- Keskustele tilanteesta rauhallisesti lapsen kanssa.
- Vahvista, että väkivalta ei ole hyväksyttävää, mutta että tilanne selvitetään turvallisesti ja reilusti.
- Kuuntele, älä syyllistä. Kysy, miltä hänestä tuntuu ja mitä hän koki tapahtuneen.
- Mikäli tilanne jää painamaan lapsen mieltä tai huomaat, että lapsen on vaikeaa puhua kokemukseensa liittyvistä tunteista kanssasi, voit aina ohjata häntä keskustelemaan asiasta ammattilaisen, kuten kouluterveydenhuollon työntekijän kanssa. Keskustelutukea saa myös mm. [Väestöliiton Et ole yksin -palvelusta: etoleyksin.fi](https://www.vaestoliitto.fi/etoleyksin)

7. Tarvittaessa voit tehdä tapahtuneesta lastensuojeluilmoituksen tai rikosilmoituksen

- Kuka tahansa, joka on huolissaan lapsen tilanteesta ja hyvinvoinnista, voi tehdä lastensuojeluilmoituksen. Yksityishenkilö voi tehdä ilmoituksen myös nimettömänä.
- Lastensuojelu- tai rikosilmoituksen voi tehdä esimerkiksi, jos:
 - väkivalta on vakavaa tai toistuvaa
 - siihen liittyy loukkaantuminen
 - aikuinen on käyttäytynyt väkivaltaisesti lasta kohtaan
- Lue lisää lastensuojeluilmoituksen tekemisestä [THL:n verkkosivuilta](#)

8. Huolehdi myös itsestäsi

Väkivaltatilanteen todistaminen tai siihen puuttuminen voi kuormittaa.

- Puhu tapahtuneesta toisen aikuisen tai valmentajan kanssa.
- Voit halutessasi myös hakea keskustelutukea esimerkiksi:
 - [Väestöliiton Et ole yksin -palvelusta](#)
 - [MLL:n vanhempainnetistä](#)

Lähteet ja lisätietoja

[Kehitysvammaisten Palvelusäätiö sr. 2023. Kun lapsi satuttaa – opas perheille \(PDF\)](#)

[Lapsiasianvaltuutettu. 2020. Lasten ja nuorten välistä väkivaltaa ei tunnisteta – torjuminen edellyttää toimia koko yhteiskunnalta](#)

[Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2019. Kiusaamiseen puuttuminen ja tilanteen seuraaminen koulussa](#)

[THL. 2023 \(päivitetty\). Väkivalta ja turvataitokasvatus kodin ulkopuolisissa toimintaympäristöissä](#)

[THL. 2015. Tunne- ja turvataitoja lapsille \(PDF\)](#)

[Suomen perustuslaki \(731/1999\) 7 §. Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.](#)

[Väestöliitto. 2023. Häirinnästä vapaata harrastamista! \(PDF\)](#)

[Väestöliitto. 2020. Pisarapuuttuminen kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisyyn YK:n lapsen oikeuksien sopimus \(SopS 60/1991\). Finlex.](#)